

103362

Biblioteca populară a „TRIBUNEI“.

Nr. 13.

Blăstăm de mamă.

BCU Cluj / Central University Library Cluj
Legendă populară din jurul Năsăudului
de
George Coșbuc.

Ediția XI.

Sibiu.
Editura lui W. Krafft.
1912.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

105362

Tiparul lui W. Krafft, Sighisoara.

I.

Frunză verde turburea,
Avea Lena — nici ca ea —
Trei ficiori frumoși avea;
Trei ficiori și-o fată mare
Lena cea veselă are.
Trei ficiori ca niște smei,
De-a dragul să cauți la ei.
Iar copila rizătoare,
Subțirea și ncântătoare
Ruptă dintr'un raz de soare:
Mult cu mă-sa sămăna,
Deci Lenuță-o boteza
Pe numele maică-sa.
Câți ficiori au fost prin țeară
Toți venit-au să o ceară,
Mândri și viteji ficiori,
Venit-au ca pețitori.
Dar Lenuța, 'ți-e mirare,
Răspundea la fiecare,
Că-i prea tinără și-așa
Încă nu s'a mărita.
Mai la urmă s'arătară
Pețitori din altă țeară:
Doi ficiori ca două flori.

Lenuța cât ce-i vedea
Mamei sale-așa zicea:
„Vezi, iubită maică mea!
„Din voinicii acești doi,
„Cari au venit azi la noi,
„Mie-mi place unul tare
„Și la mers și la căutare,
„Că-i înalt și subțirel
„Și m'aș duce după el!“
Dar Lena pe gânduri sta;
Gândurile-o frământa
Și cu jale cuvânta:
„Draga mea, Lenuță fată!
„Fiind așa 'ndepărtată
„Dor de tine-o să m'apuce,
„La mine cin' te-a aduce?“
Doi fii ai Leni strigau
Și din gură cuvântau:
„Pe Lenuța nu o da
„Și de noi n'o strămuta!“
Dar ficiorul cel mai mic,
Constantin, copil voinic,
Lăcrima din ochi cu jale
Și-așa-i zise mamei sale:
„Nu ești mamă cu dreptate
„Nici la soră, nici la frate!
„Că suntem doară trei frați,
„Toți creșcuți ca niște brazi
„Și noi ți-om putea aduce
„Pe Lenuța ta cea dulce! . . .

„Ascultă, mamă iubită,
„Pe Lenuța o mărită:
„N'o lăsa nemăritată
„Fire-ar cât de 'ndepărtată:
„Căci de te-a ajunge-dor
„Io-ți rămân doară ficior.
„Eu la dânsa duce-m'oiu
„Acasă aduce-o-voiu.“
Și Lena se 'ndupleca
Pe Lenuța-o mărita.

II.

Dar a fost ce-a fost să fie,
C'au dat boale și urgie
Și-a dat Dumnezeu cel sfânt
Vremuri grele pe pământ.
Și de multă răutate
Muriau oamenii pe sate
Și-au murit și trei ficiori
Ai Lenuței frățiori:
Constantin încă-a murit
Gândul nu și-l'a 'mplinit.
Lena singură rămase.
Fără de ficiori în casă:
De dor o inimă arsă.
Și ea, biata, supărată
De jale multă sfărmată
Se ducea pe-al lor mormânt
Și se văieta plângând

Și plângea și suspina
Și din suflet cuvânta:
„Dragii mei! D'al vostru dor
„Stau pe gând să mă omor,
„Fie-vă somnul ușor!“
De-altă dată blăstăma
Și blăstămând cuvânta:
„Constantine, Constantine!
„Blăstămat să fii de mine!
„Blăstămat de mamă-ta
„Că ai dat pe soră-ta!
„Frații tăi mie-mi striga:
„Pe Lenuța nu o da!
„Tu ai dat-o blăstămate, Library Cluj
„Pe hotare 'ndepărtate;
„Dar te blastăm, blastăm greu
„Din tot sufletelul meu:
„Pământul nu te primească,
„Țerna nu te mai voiască,
„Lutu-afară te izbească,
„Căci de dorul Lenuții
„Rumpu-mi firul vieții!“
Astfel dânsa blăstăma
Și-azi și mâni și-altă mâni
Și zile și săptămâni.
Și de multul blăstămat,
Vai, blăstămul s'a legat.

III.

Într'un amurgit de seară,
Constantin ieși afară
Din groapă, galbin la față,
Cu trup rece ca de ghiță.
El plângea și lăcrima
Și cu jale cuvânta:
„Duce-m'aș că-s blăstămat,
„Dar nu pot că-s îngropat,
„Duce-m'aș că maica cere,
„Dar nu pot, că n'am putere;
„Nici am cal, nici căpeneag;
„N'am pe lume om cu drag,
„Căci ori-cine m'a vedea
„S'a 'nfrica, s'a spăria
„Făcându-și repede cruce
„Nici la mama nu m'oiu duce,
„Căci m'a blăstămat măicuța
„Că eu i-am dat pe Lenuța!“

Și cum sta și cugeta
Gândurile-l asuda,
El prin lacrimi se ruga:
„Sălaș mândru, sălășel,
„Fă-te-un șoim de călușel,
„Și tu pânză din sălaș
„Fă-te un căpenegaș,
„Și tu cruce schimbă-te
„Spadă de fier fă-mi-te,
„Iar tu, Doamne, mă învie

„Dă-mi putere astăzi mie:
„La Lenuța duce-m'oiu
„Acasă aduce-o-voiu.“
Dumnezeu l-a ascultat:
Putere de viu i-a dat;
Sălașul l-a ascultat,
Și 'ntr'un cal s'a preschimbato;
Giolgiu-'n căpeneag îndată,
Crucea-'n spadă de fier, lată.

Constantin suie călare
Și pornește-'n fuga mare;
Și fugia calul ca vântul,
De-abia atingea pământul,
Și sbura, dar nu glumia,
Ci ca dorul se ducea,
Căci stăpânul îi zicea:
„Sboară murgule cu mine,
„Căci sbor alături cu tine,
„Sboară murgule pe cale,
„Căci sbor pe urmele tale!“
Și murguțul, puiu păgân,
Duce-se cu-al său stăpân,
Încât n'a fost bine seară,
Când ei își descălecară,
La Lenuța 'n altă țeară.

IV.

Lenuța cât ce-a zărit
Pe-al său frățior iubit,
Din graiu dulce i-a vorbit:

„Constantine, Constantine,
„Spune-mi dacă-i rău sau bine
„Nouă ani, vezi au trecut,
„Că pe voi nu v'am văzut,
„Ba nici vești nu mi-ați trimis,
„Nice carte nu mi-ați scris!“

Constantin a cuvântat:

„De când tu te-ai măritat
„Rău nimic nu s'a 'ntâmpat:
„Suntem sănătoși acasă,
„Mama încă-i sănătoasă.
„Veste nouă n'am ce-ți spune,
„Totuși îți aduc vești bune:
„Frații noștri se 'nsurară
„Dar ei pe gând se luară
„La nuntă nu te chieamară!
„Eu ți-s frate mai cu dor,
„Și fiindcă eu mă 'nsor,
„Am grăbit aici; de-i vrea,
„Vino dar la nunta mea!“

Astfel zise Constantin
Cu glasul de jale plin,
Din ochi lacrimi îi cădea
Și suspine-'l năpădia?
Dar Lenuța-'l cunoștea
Și de nou l-a întrebat:
„Spune-mi frate-adevărat.
„De mă chiemi la veselie,
„Să mă 'mbrace a bucurie,
„Să-mi pun struț roșu și dalb

„Și cai suri la hinteu alb;
„Dar de mă chiemi la jeline,
„Eu să 'mbrac de jale haine:
„Să iau cai și hinteu negru
„Să pornim, frate, pe 'ntregu!“
— „Ba io-ți spun drept, soră, ție,
„Că te chiem la veselie.“
Și ea mândru s'a gătat
Haine albe și-a luat
Și-apoi ambii au plecat
Pe cărarea cea mai lată
De voinici codreni călcată.
Pe cărarea cunoscută
De codreni voinici bătută,
Iar pe cale cum mergeau
Paserile-'i urmăreau
Munții răi din graiu grăiau:
„De când soarele e soare
„Și pe câmpuri floarea-i floare,
„Și de când e lumea lume
„N'a mai fost așa minune:
„Să meargă viul cu mortu
„Tot alătura cu codru,
„Să meargă viul aproape
„Cu cel mort, ieșit din groape!
„Alelei! minune mare,
„Viu cu mortul pe-o cărare!“
Constantin bine-auzia,
Lenuța nu 'nțelegea,
Dar glumind așa zicea:

„Auzi, frate Constantine,
„Ce vorbesc munții de tine?!“
Constantin din greu gemând
Ii răspunde-așa zicând:
„Lasă-i, soro, să vorbească,
„Mințile să-și prăpădească;
„Ei să fie cu cântatul
„Noi să fim cu ascultatul.
„Ei păzească-și cântecul,
„Cum păzim noi umbletul!“
Asta 'n samă n'o băgară,
Calea lor că și-o urmară.
Patru zile lungi de vară
Ei au tot călătorit,
Puținel au odihnit.

V.

Când a fost a cincia zi,
Soarele când resări,
Au zărit și satul lor,
Plin de negură și nor.
Când aproape-au fost de sat,
Constantin a cuvântat:
„Lenuță! cu-al tău căruț, *ca la lent?*
„Vină mai câte-lenuț,
„Căci eu cu-al meu călușor
„O să merg mai tărișor,
„Ca să dau mamei de știre
„Să-ți facă bună primire,

„Să-ți aștearnă mesele.
„Să-ți umple păharele!“
Și el frâu calului da
Calul își împintena
Și 'ntr'o fugă alerga
Nu la mă-sa pe cuvânt,
Ci de-adreptul la mormânt.
Acî a descălecat
Și din gură-a cuvântat:
„Cal crescut sub glee ierboase,
„Sălaș strângător de oase!
„Dusu-m'ai și m'ai adus
„Și pe cale și pe sus,
„Și-ai făcut un mare bine
„Pentru mama, pentru mine,
„Pentru mamă, pentru fată.
„Pentru mine totodată!
„Și tu căpeneag iubit,
„Pânză albă de 'nvălit,
„Și tu spadă lucitoare,
„Crucea mea dela picioare:
„Ni-a sosit vremea, sosit,
„Să 'ntrăm de unde-am ieșit!
„Tu cal bun năsdărăvânaș
„Schimbă-ți trupul în sălaș.
„Și tu spadă lucitoare,
„Fă-te cruce la picioare,
„Și tu căpeneag iubit
„Fă-te pânză de 'nvălit,
„Iar tu, Doamne, Doamne sfânt

„Dă-mi iar locul din mormânt
„C'am scăpat de ce fû greu,
„Împlinit-am gândul meu:
„La Lenuța dusu-m'am
„Acasă adus-o-am!“
Dumnezeu l-a ascultat,
Pământul s'a despiciat,
Lutu iar s'a ridicat:
Constantin era 'ngropat.

VI.

Și Lenuța cât ce 'ntra
În sat, mult se minuna,
Căci erau toate schimbate
Toate de jale sfărmate,
Dar mai mult s'a minunat
Când acasă c'a aflat
Porțile stricate, rele,
De puteai sări prin ele,
Staulul stricat și gol,
Iarba mare prin ocol.
Ea sârmana aștepta,
Că frații vor alerga,
În prag a o 'ntimpina,
Dar nimic nu s'a ivit:
Constantin n'a fi venit,
Ea la ușe se repede,
Ușa încuiată-o vede:
Deci începe ca să bată

In cea uşă încuiată:
„Lasă-mă, mămucă, lasă,
„Lasă-mă să întru 'n casă,
„Că îţi sunt iubita fată.
„Lenuţa cea 'ndepărtată!“
Măsa din casă, plângând,
O alungă blăstămând:
„Du-te 'n foc şi 'n câte rele
„N'amărî zilele mele,
„Du-te 'n foc, te du d'aci
„Şi nu mă batjocori! —
„Trei ficiori eu am avut,
„Pe toţi trei i-am pus sub lut,
„Pe toţi trei i-am pus sub glie,
„Sfântul Dumnezeu să-i ştie!
„Iar Lenuţa, scumpa-mi fată,
„Măritată-i, măritată,
„Intr'o țeară depărtată:
„N'oiu vedea-o nici-odată
„Inșă fie blăstămat
„Cine o a 'ndepărtat!“
Dar Lenuţa nu 'nceta,
Tot bătea și se ruga:
„Lasă-mă să întru, lasă!“
Și mă-sa cu greu o lasă,
Și pe scaun o punea
Și la dânsa cum privia,
Pe Lenuța-o cunoștea.
„Draga mea și-a mamei floare?
„Nu mă 'ncred, că tu ești oare

„Oh, că nice n'am visat,
„Că te-oiu mai vedea vr'odat'!“
Și plângând, Lena spunea
Câte-a mai suferit ea:
„A dat sfântul Dumnezeu
„Multe boale și mult rău
„Și-au murit ficiorii mei
„Și-am rămas fără de ei:
„Măcar tu, scumpa mea fată,
„De nu erai măritată
„Intr'o țeară 'ndepărtată! . . .
„Mi-ar fi traiul mai ușor
„Și mi-aș mai uita de dor;
„Tu m'ai ajuta pe mine,
„Eu m'aș bucura de tine!
„Dar să fie blăstămat
„Cine mi-te-a 'ndepărtat:
„Pământul să nu-l primească,
„Țerna să nu-l mai voiască.
„Lutu-afară să-l izbească!“
Lenuța se 'nflora,
Răci fiori o 'mpresora
Și cu glas rupt cuvânta:
„Vezi, măicuță-ai blăstămat
„Și blăstămul s'a legat! —
„Constantine, Constantine,
„Cum m'ai amăgit pe mine
„Ca să plec pe drum cu tine!“
Și spunea măicuței sale
Cum a venit ea pe cale

Cum Constantin o aduse,
Și câte mai câte-i spuse,
Lena-atunci se 'nfiora
Și cum sta, cum asculta
Lacrămile o 'nneca,
Trupu 'ntreg îi tremura,
Mintile-i se tulbura,
Fruntea i-se înnora,
Pe Lenuța săruta
Și i-a zis cu glas înfrânt:
„Haid', Lenuță la mormânt,
„Haid', Lenuță, să grăbim
„La morminte 'n cintirim!“

BCU Cluj / Central University Library Cluj

VII.

La mormânt dacă sosiră,
Jos pe el se prăvăliră
Și 'ncepură-a lăcrăma
Și din gură-a cuvânta:
„Constantine, ieși afară,
„Vină, Constantine, iară
„Mai ieși, dragă Constantine,
„Că ni-e dor, ni-e dor de tine!“
Pământul însă râdea,
Groapa de răs hohotea;
Constantin amar gemea.
„Ieși din groapă și vorbește,
„Spune și ne povestește
„Cum trăiești în groapă, cum?

- „Vină și ne spune-acum!
„Vină să ne vezi măcar,
„Vină, Constantine, iar!“
 Pământul nebun râdea,
 Groapa de răs hohotea,
 Lutul glumind răspundea:
„Nu te mai ruga de mine,
„Blastămă, Lenă mai bine,
„Nu te tot ruga mereu!
„Ce-i al nostru, nu-i al tău!“
 Pământul mereu râdea,
 Groapa de răs hohotea,
 Lutul ne'ncetat glumea.
„Morminte, nu fi păgân,
„Slobozi-mi pe Constantin;
„Oh nu fi morminte rău,
„Slobozi-mi copilul meu,
„Ori măcar dăi glas morminte,
„Pentru câteva cuvinte!“
 Pământul atunci tăcea,
 Groapa nimic nu vorbia
 Constantin din graiu zicea:
„Oh, mamă, tu ești de vină,
„Că n'am pace nici odihnă,
„Că n'am loc nici în mormânt,
„Că n'am stare sub pământ,
„Nici sunt mort, nici cu vieată,
„Nici sunt foc și nice ghiată,
„Nici în groapă nu pot fi,
„Nici afar' nu pot ieși,

„Căci m'ai blăstămat măicuță,
„Pentru scumpa ta Lenuță:
„Pământul nu mă primească,
„Țerna să nu mă iubească,
„Lutu-afară să mă izbească! —
„Lutu-afară m'a izbit,
„Țerna m'a batjocorit,
„Pământul m'a prigonit! . . .
„Mamă, dacă-mi vrei tu bine,
„Fă-l acuma pentru mine,
„Și-mi desleagă blăstămul,
„Că-mi apasă sufletul.“

Lena din suflet ofta,
Gânduri grele o mustra
Și ea, biata cuvânta:
„Dragul meu! Să fii iertat
„Și de blăstăm deslegat.
„Însă fie blăstămat
„Pământul, că nu m'ascultă,
„Bată-l jalea mea cea multă,
„Și nu te mai lasă-afară,
„Bată-l jalea mea amară!“
Țerna atunci tremura
Lutul mănios urla;
Pământul se despica:
„Nu-i destul c'ai blăstămat
„Pe-un copil nevinovat,
„Acum mă blastemi pe mine,
„Blăstămu-te eu pe tine!
„Căci n'ai inimă de mamă,

„Nu ți-e sufletul de seamă,
„Nu ești vrednică sub soare
„Să mori cum tot omol moare,
„Ci pământul prin urgie
„Să te înghiță de vie!“

Țerna 'n laturi se 'mprăștia,
Pământul se deschidea;
Lena din mormânt zicea:

„Blăstămată să fiu eu,
„Vai, pentru blăstămul meu!
„Și ca mine pe vecie
„Fie blăstămată, fie
„Ori ce mamă s'ar afla
„Pe copil a-și blăstăma!
„Fie dânsa blăstămată,
„N'aibă pace nici odată,
„N'aibă prapori la 'ngropare,
„Nici popă la comandare!
„Vai de-aceea mamă, care
„Blastămă fără muștrare
„Pe copilul ei, căci ea
„Blastămă pe fiul său,
„Dar pe dânsa Dumnezeu!“ . . .

